

عسکری و فرمان

جمشید میرزا

انتشارات:

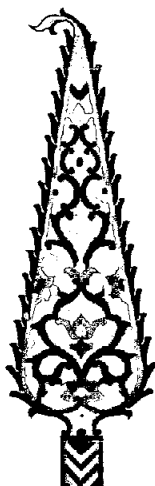
مرکز کرمان شاہ

سرشناسه: نیک‌پور مجید، ۱۳۴۶
 عنوان و نام پدیدآور: عکس‌های قدیم کرمان/ به کوشش: مجید نیک‌پور
 مشخصات نشر: کرمان؛ مرکز کرمان شناسی، ۱۳۹۰
 مشخصات ظاهری: ۳۲۸ ص: مصور (رنگی)
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۹۰۸-۸۴-۷
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: کرمان (استان) - مصور.
 موضوع: کرمان (استان) - آثار تاریخی - عکس‌ها
 موضوع: کرمان - تاریخ - قرن ۱۳ق - مصور
 موضوع: ایران - تاریخ - قاجاریان، - ۱۱۹۳-۱۳۴۴ق
 شناسه افزوده: مرکز کرمان شناسی
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۹ ن ۹۶۳ ر ۲۰۴۷ DSR
 رده‌بندی دی‌رجی: ۹۵۵/۷۲
 شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۰۴۴۸۸۵

عنوان کتاب: عکس‌های قدیم کرمان
 به کوشش: مجید نیک‌پور
 ناشر: مرکز کرمان شناسی
 مدیر مسئول: مجید جاوید
 ترجمه‌ی انگلیسی: یدالله جهان‌شاهی
 حروفچینی متن فارسی: ندا غلامرضا بیگی
 ویراستار متن لاتین: مریم بهادر
 تنظیم و طرح جلد: مهدی جعفری
 خوشنویسی جلد: علیرضا هاشمی نژاد
 نوبت چاپ اول: ۱۳۹۰
 قیمت: جلد نرم ۱۷۰۰۰، جلد سخت ۱۹۵۰۰۰ تومان
 شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه
 چاپ و صحافی: شرکت چاپ بهمن
 حق چاپ با توافق ناشر و مولف محفوظ است - استفاده از عکس و مطالب کتاب با ذکر منبع بلامانع است.
 آدرس: کرمان - خیابان ابن سینا - مرکز کرمان شناسی ۳-۲۲۶۹۵۸۱-۳۴۱

فهرست مندرجات

مقدمه‌ی ناشر	۹
مقدمه	۱۳
پیشگفتار (پیشینه عکاسی در ایران، پیشینه عکاسی در کرمان)	۱۵
اماکن	۲۳
حکام	۷۱
رویدادها و وقایع	۱۰۹
شخصیت‌ها	۱۴۹
بازار، حرف، صنایع	۱۹۹
مدارس و مراکز آموزشی	۲۴۷
مردم و ناشناخته‌ها	۲۷۳
سیستان و بلوچستان	۲۹۹
متن‌های انگلیسی	۳۱۳

به نام خستداوند بالا و پست که از هستیش هست شد هر چه هست

در باب فواید تاریخ، تا کنون نظریات و آراء متفاوتی ارائه گردیده است و اندیشمندان هر کدام از زاویه‌ای بدان نگریسته و محاسنی در خصوص ثمره‌ی مطالعه‌ی تاریخ بیان نموده‌اند؛ از جمله گفته‌اند:

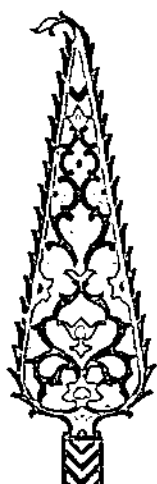
«یک فایده تاریخ این است که در آن، وقتی سیرت و فرجام کار مرد حازم به بیان آید، خواننده به حزم و حسن تدبیر رهنمون می‌شود؛ و چون سیرت و عاقبت کار مرد تندرو و بی‌پروا ذکر می‌گردد، انسان را از تندروی و بی‌پروایی باز می‌دارد. دهی دیگرش آن است که انسان را بر عجایب کارها و دگرگونی‌های روزگاران واقف می‌سازد.

همان گونه که همگان بر آن اتفاق نظر دارند؛ تاریخ چون چراغی فرآوری آینده است و با نگرستن به گذشته، می‌توان از فراز و نشیب‌ها، شکست و پیروزی‌ها و... تجارب و پندهای گرانبهائی گرفت و از تکرار وقایع و حوادث تلخ گذشته جلوگیری نمود اما، یکی از ابزارهای مطالعه و بررسی تاریخ، اسناد هستند، که در بین اسناد موجود، عکس جایگاهی خاص دارد، چرا که جنبه‌ی بصری آن، همواره مورد توجه و استقبال اکثریت جامعه قرار می‌گیرد. عکس در دیدگاه عامه، یکی از ابزار گذشت روزگار محسوب می‌گردد، نگرستن به عکس؛ گذشت روزگار را کاملاً قابل لمس می‌کند. از این روست که در گوشه‌ی عکس، تاریخ آن را ثبت می‌کنند. عبارات و اشعاری که معمولاً در حاشیه و پشت تصاویر - به ویژه در گذشته - آورده می‌شده است، چون:

به عکس من ای عکس، تو جاودانه باش تو یادگار من و دوران جوانی باش

اشاره به همین مهم دارد؛ گذشت ایام، چون گذر ابر، ناپایداری احوال روزگار و فانی بودن انسان.

آری همان گونه که گفته شد، عکس یکی از ابزار تحقیق و تدبیر در تاریخ است، و از مشاهده‌ی هر عکس می‌توان به نکات و مطالبی تازه رسید. مجموعه‌ی که تقدیم خوانندگان محترم می‌گردد، اولین کار در حوزه‌ی عکس‌های کرمان است که

نخست آن که تا کنون در خصوص تاریخ، جغرافیا، آداب و رسوم و دیگر مباحث، مجموعه‌های متعددی تألیف، تدوین و ترجمه گردیده است، اما تا کنون این عرصه‌ها از زاویه‌ی عکس مورد بررسی و مطالعه قرار نگرفته‌اند. دیگر آن که تا کنون به صورت جسته و گریخته - و بعضاً پراکنده - عکس‌هایی از کرمان منتشر گردیده، اما هیچ‌گاه به صورت تخصصی و جامع به این مهم پرداخته نشده است. مورد دیگر آن که در بعضی از کتاب‌ها و مقالات مربوط به کرمان، مؤلفین و محققین، در راستای آوردن مستندات تصویری، یا چشم‌نوازی مطالب و افزودن جذابیت بصری در مابین مقالات و مطالب، و یا تزئین مطلب، بعضاً از عکس‌های مربوط و یا حتی نامربوط استفاده کرده‌اند، اما تا کنون مجموعه‌ای کاملاً مصور، با تفکیک موضوع، و در مباحث گوناگون منتشر نگردیده است، و اینک مفتخریم، مجموعه‌ای در برگیرنده‌ی تمامی موارد ذکر شده، تقدیم علاقه‌مندان، پژوهشگران و محققین نمایم.

مجموعه‌ی نفیس و ارزنده‌ی «عکس‌های قدیم کرمان» ماحصل تلاش و زحمات بیش از یک دهه‌ی آقای مجید نیک‌پور کارشناس و پژوهشگر تاریخ کرمان است که با علاقه‌ی وصف‌نشدنی و دقت و وسواسی خاص، با کنکاش در مراکز علمی و کتب و ارتباط با خانواده‌های محترم کرمانی، مجموعه‌ای از عکس‌های قدیمی کرمان را جمع‌آوری و با صرف سال‌ها وقت، ضمن شناسایی عکس‌ها، با نگارش توضیحاتی بر آنان، امکان انتشار این مجموعه را فراهم نموده است. ایشان که مؤلف چندین کتاب با ارزش در حوزه‌ی تاریخ و فرهنگ کرمان می‌باشد - مجموعه‌هایی که هر کدام به عنوان منبع و مآخذ شناخته شده‌اند - در این اثر نیز، بار دیگر منبع و مأخذ معتبر و موثق - با بیش از ۲۷۰ قطعه عکس - به مجموعه‌ی منابع کرمان افزودند.

از مجموعه‌ی حاضر، و از تک‌تک عکس‌های آن می‌توان به زوایایی از تاریخ، فرهنگ و اجتماع یک صدساله‌ی گذشته‌ی کرمان و همچنین از تصویر مغرور امیراعظم، به دست انتقام‌الهی پی‌برد، از آثار و ابنیه‌ی گذشته که حال از بین رفته‌اند و یا ویرانه‌ای از آنها مانده، علاوه بر استفاده‌های فنی و معماری و ... می‌توان به فناپذیری تعلقات دنیوی پی‌برد، از مشاهده‌ی چهره‌ی حکام و رجال گذشته، به معنای دقیق «نام‌نیکی گریه‌مان ز آدمی ...» پی‌برد، و در کلامی کوتاه به همان فایده‌ی تاریخ؛ عبرت‌گیری و پندآموزی رسید.

رجاء واثق دارم که انتشار این مجموعه که فقدان آن کاملاً محسوس بوده، کمک شایانی به مورخین و پژوهشگران عرصه‌های مختلف کرمان خواهد نمود، و آرزمندم انتشار این مجموعه، جوابگوی درخواست‌های مکرر و چندین ساله‌ی همشهریان و علاقه‌مندان باشد.

به هر تقدیر، خداوند متعال را شاکریم و موجب مباهات خود می‌دانیم که در عصر شکوهمند انقلاب اسلامی و در دولت کریمه و خدمتگزار دهم، بار دیگر مرکز کرمان شناسی توانست به رغم تمامی تنگناها و مشکلات عدیده، ناشر و ارائه دهنده‌ی مجموعه‌ی نفیس و معتبر دیگری به مردم شریف کرمان و محققین و پژوهشگران محترم باشد.

عکس در واپسین دقایق قبل از انتشار، به یادبود همکاری در چاپ مجموعه برداشته شد:

از چپ: حاج محمد صنعتی، مجید جاوید، مجید نیک پور

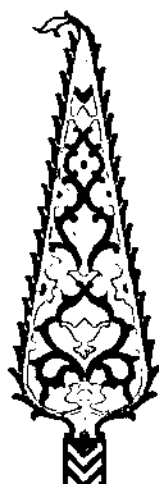

بجاست از حمایت‌های موثر و ارزشمند جناب آقای حاج محمد صنعتی که از چهره‌های فعال و سرشناس کرمان می‌باشند و سال‌های متعدد در نهادهای مردمی و اجتماعی فعالیت‌های چشمگیری داشته‌اند (متتبع مردم در سه دوره‌ی متوالی چهارساله در انجمن شهرستان کرمان و ریاست چندین سال انجمن شهرستان کرمان، نشان از اعتماد اقشار مختلف مردم کرمان به او داشته) و اقدامات دیگر وی، به ویژه خدمات شایان توجه ایشان در ارتقاء سطح فرهنگ عمومی در حوزه‌ی ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی، بار دیگر باعث گردید تا با بذل همت و سرمایه‌ی خویش، موجب انتشار مجموعه‌ای سودمند گردیدند و ما را در ادای این وظیفه‌ی خطیر فرهنگی همراهی نمودند؛ کمال تشکر ویژه و سپاسگزاری گردد.

از دوست و همکار گرامی جناب آقای مجید نیک‌پور نیز تشکر و قدردانی می‌گردد و امید داریم در آینده‌ای نزدیک شاهد انتشار دیگر آثار تحقیقی و پژوهشی ایشان و دیگر محققین ارزنده‌ی این دیار باشیم.

و در پایان از حمایت‌ها و هدایت‌های همه‌جانبه‌ی استادان محترم کرمان، جناب آقای مهندس نجار، معاونین محترم و پرتلاش استانداری، مدیر کل محترم اداره‌ی فرهنگ و ارشاد اسلامی و همکارانشان در جهت معاضدت به این مجموعه‌ی فرهنگی، تشکر و قدردانی می‌گردد. از ریاست محترم دانشگاه شهید باهنر و اعضای محترم هیأت بررسی کتاب مرکز کرمان‌شناسی، مراتب سپاس و امتنان خود را تقدیم دارم. از دوست و برادر عزیز آقای مهدی جعفری که طراحی و صفحه‌آرایی این مجموعه را با دقت و وسواس انجام داده‌اند، سپاسگزاری می‌شود. توفیق همگی دست اندرکاران این مجموعه نفیس را از ایزدمنان خواهان و خواستاریم.

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَوَّلًا وَ آخِرًا
مجید جاوید
مدیر مرکز کرمان‌شناسی
بهار ۱۳۹۰

به نام خدا

آدمی در طول این چند دهی عمر، در نگاهی گذرا، به آنچه بر او رفته، و آنچه او در زندگی کرده، بی‌تردید فرازها و نشیب‌های بسیاری می‌بیند؛ روزگاری که به کام او بوده، ایامی که چرخ کج مدار، بازی خلاف خواستش انجام داده. تلاش‌های بی‌وقفه را مرور می‌کند، شادی‌ها، غصه‌ها و رنج‌های پار و پیرار را زیر و بالا می‌کند، و در نهایت، آنچه به او آرامش می‌بخشد، یادآوری اموری است که در پرتو آنها، نفعی به دیگران رسیده، یا ضرر و اندوهی از آنان کاسته، چرا که رضای خدا را در آن ساری و جاری می‌داند.

این بنده‌ی کمترین خدا نیز در این راستا، حمایت از انتشار مجموعه‌های تاریخی را کاری در همین ردیف دانسته، چرا که این کتب ضمن آن که می‌تواند گره‌ای از کار محققین و پژوهشگران شهر و دیارم بگشاید، پیامی به عبرت‌گیری از گذشته و اندیشه در احوال کسانی که نام نیکشان مانده و اثری از خودشان نیست، دارد. با توریق و تعمقی که در صفحات کتاب و عکس‌های آن داشتم، به اندیشه‌ی ژرف فرو رفتم؛ صاحبان این تصاویر که هر کدام روزگاری ید و بیضایی داشتند، اکنون اکثراً در قید حیات نیستند و از فوت عده‌ای شاید بیش از صد سال هم می‌گذرد و تنها از آنان یادی مانده است. دیدن تصاویر شخصیت‌های فرهنگی، ثروتمندان و مردم عادی، و نحوه‌ی زندگی و سرانجام هر کدام، پندی سودمند برای چگونه زیستن ما دارد و این باورمان را به یقین مبدل می‌کند:

نام نیکی گر بماند، آدمی به کزو ماند سرای زرنگار

خداوند سبحان را شاکرم که توانستم در جهت حمایت از انتشار این مجموعه، که هم مورد نیاز متخصصین، و هم قابل استفاده‌ی عموم مردم است، قدمی بردارم، و امید دارم مورد قبول همشهریان محترم و نجیب کرمان واقع گردد، و به روان پاک بزرگ مردانی که در گذشته، به مدد تلاش و قبول مراقبت‌ها، نام کرمان و کرمانیان را در همه‌ی عرصه‌ها بلند آوازه نموده، درود می‌فرستم و برای آنان طلب مغفرت می‌نمایم.

بر خود لازم می‌دانم از اقدامات فرهنگدوستانه‌ی مرکز کرمان شناسی که با انتشار کتب مفید تاریخی فرهنگی و با حمایت از محققین و مؤلفین و شعرا، گام‌های مفیدی برداشته، و ضمن معرفی و ارتقای فرهنگ این استان، موجبات افتخار و دلگرمی کرمانیان را فراهم نموده، همچنین از خدمات صادقانه و دلسوزانه‌ی آقای مجید جاوید، مدیر مرکز کرمان شناسی، و زحمات‌های آقای مجید نیک‌پور جهت انتشار این کتاب ارزنده، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

در پایان فرصت را مغتنم شمرده، از هم‌دلی و همراهی‌های چند دهی همسر مهربان و فداکارم بانو طاهره امیرزاده و فرزندان معزز: کامران، کامبیز، کیمیا و کیانا که همواره در انجام امور فرهنگی و اجتماعی، مشوق و یاریگرم بوده‌اند، تشکر و سپاسگزاری نمایم.

تو خشنود گردی و ما رستگار

خدایا چنان کن سرانجام کار

محمد صنعتی

بهار - ۱۳۹۰

